

DE TRAGEDIE IN SERVIË.
Een aangrijpend beeld: de laatste Servische krijgsgevangenen worden voor de oogen van vrouw en kinderen weggevoerd.

DE OVERHEERSCHERS.
Hongaren, deel uitmakend van de bezetting, in een Servisch dorpje.

de stille boschwegen loop en naar de wuivende boomen luister, of als ik over de verre, bruine heide tuur, of naar den blauwen hemel, waar witte wolkenschepen zachtjes langs drijven, — als ons dorp zich baadt in het gouden zonnelicht en de roode pannedaken vroolijk afsteken op een verschiet van donker groen, dan begrijp ik zelf wel niet dat mijn vredig, gelukkig bestaan van thans voorafgegaan werd door den zenuwmoordenden strijd van den outlaw tegen de maatschappij, door een leven van koelbloedige waaghalzerij, van avonturen en bravoure.

Maar mijn dagboek herinnert me aan de waarheid . . .

Nog éénmaal zou ik teruggevoerd worden in de atmosfeer van misdadigheid die ik ontvlucht was. Het was op een somberen herfstdag in October dat ik den brief ontving die aanleiding zou worden tot het avontuur dat ik u ga verhalen, en dat ik u aan de hand van mijn aanteekeningen zoo geregeld mogelijk zal navertellen. Uit den grijzen, roerloozen hemel viel dien dag de fijne motregen zonder ophouden, de bruine en gele bladeren dwarrelden van de druipende boomen : dat was het wazige, melancholische Holland waar je droefgeestig aan denkt als je in verre zonnelanden vertoeft, maar waar je hart naar trekt. Ik kwam tegen den avond thuis in m'n glimmende regenjas, waar 't water van afdroop. Binnen was 't gezellig en warm, 't diner was gereed en ik kreeg 't behaaglijke, veilige gevoel dat de middeleeuwsche reiziger moet hebben ondervonden als dikke, stevige burchtmuren hem in den avond gastvrijheid boden. Tegen zevenen werd er gescheld en kwam de fatale brief. Ik brak hem open en las :

„Kom Donderdag a. s. tegen negen uur 's avonds in het Hanze-gebouw. Onze, en vooral jouw veiligheid hangt af van je tijdige komst. „DE VIER."

Ik liet 't epistel aan mijn vrouw lezen en we overlegden. Ze wilde me bij zich houden — zooals iedere vrouw in zoo'n geval gewild zou hebben. Maar ik was van andere meening. Ik dacht aan mijn, en vooral aan haar veiligheid, die bedreigd werd. Ik wist zeer goed wie het korte, raadselachtige briefje geschreven hadden, alleen vroeg ik mij af, hoe zij mijn woonplaats hadden weten uit te vinden. Intusschen — ik besloot aan den oproep gevolg te geven en nam, na duizenderlei beloften over omzichtigheid en onmiddellijke terugkomst, afscheid van mijn vrouw. Ze schreide bij het vertrek en ik was lang niet in 'n opgewekte stemming toen de trein me dien zelfden Woensdagavond nog naar Antwerpen voerde. Prompt negen uur stond ik den volgenden avond voor het Hanzegebouw. Het stond in een zijstraat van de Keyzerlei, dien vroolijken boulevard, waar 't vóór den oorlog zoo jolig placht toe te gaan . . . Het was een oud, grauw gebouw, dateerend uit den Spaanschen tijd, en in den gevel was een steen aangebracht waarin een bepluimde ruiter gebeeldhouwd stond — Anno Domini 1589. Van binnen was het huis gemoderniseerd in sommige opzichten, er was electrisch licht en er was een goederenlift, — 't gebouw diende, overdag tenminste, uitsluitend voor magazijn en kantoor van den expediteur Henri Couwart. De blonde, altijd vroolijke en grappige Henri was de meest gewetenlooze schurk dien ik ooit ontmoet heb. De wereld kende hem als koopman in-goeden-doen, als eerbaar burger en sportman, — wij, zijn intieme bekenden, wisten hoe hij in 't duister wroette en er weergaloos-handig in wist te slagen anderen steeds de kastanjes voor zich uit 't vuur te laten halen. Het Hanzegebouw, zijn eigendom, diende ons jaren als veilige plaats van samenkomst — daar werden de plannen beraamd en de schema's in elkaar gezet van menigen stoutmoedigen roof . . . .

Ik trok aan de zware koperen schel, de deur werd mij opengedaan en ik klom de trappen op naar het mij welbekende achtervertrek op de bovenste verdieping. Toen ik binnentrad met Couwart, die me had opengedaan, zag ik drie van mijn vroegere kameraden en collega's om een tafel zitten, een internationaal gezelschap : Karl Schöntur, de sluiper, Emil Borndjef, een Pool die ongelooflijk sterk was en altijd zweeg en Guus Baas, de elegante man van de wereld die, evenals ikzelf eenmaal, voornamelijk in de juweelenbranche werkte. De vier verwelkomden me, Henri schoof met 'n joviaal gebaar 'n stoel aan, ik nam plaats en . . . zag op 't zelfde oogenblik een viertal revolvers op me gericht. Ik was in een valstrik geloopen. Maar welken? en wat hadden zij in 's hemelsnaam voor? Verbaasd keek ik, zonder te spreken, van den een naar den ander.

„Kijk maar zoo schaapachtig niet," klonk de spottende stem van Couwart, „je zult ons heusch niet om den tuin leiden door den onnoozele te spelen."

„Wat, in 's hemelsnaam, heeft dat alles te beduiden?" riep ik uit.

„Dat zal ik je vertellen als je dan zoo onnoozel bent," hernam Couwart. Iets in zijn manier van spreken verontrustte me. Ik wist dat hij een stillen wrok tegen mij koesterde, omdat ik hem jaren geleden eens belet had een daad te volvoeren, zóó laag en laf als alleen hij uit kon denken.

SERVIË EN ALBANIË.
Albaneesche vrouwen informeeren aan de Servische grenswacht naar het lot van hun als krijgsgevangen weggevoerde echtgenooten.

BERICHT.

Abonnés die klachten hebben over de bezorging van ons blad, gelieven deze met opgaaf van den boekhandelaar, bij wien zij geabonneerd zijn, rechtstreeks te richten tot de Administratie van PANORAMA, DOEZASTRAAT 1-3-5, LEIDEN.

DE WEERLOOZE SLACHTOFFERS.
Servische vrouwen zwerven hongerig en met de wanhoop in het hart langs de wegen, niet wetend waar voedsel en onderdak voor zich en haar kinderen te vinden.

IN HET BEZETTE GEBIED.
De burgerbevolking van Krusevatsch (Servië) wordt op een hoop gedreven, waarna de strijdbare mannen worden afgezonderd en weggevoerd. Vrouwen en kinderen moeten zich verder zonder den steun van hen zien te redden.

DE REQUISITIES.
Door de requisities wordt de ellende in Servië nog ondraaglijker.